

Signe Riisalo

13.06.2024

Sotsiaalkaitseminister

info@mkm.ee

Arvamus soolise võrdsuse ja võrdsete võimaluste seaduse eelnõu kohta

Täname võimaluse eest esitada Eesti Inimõiguste Keskuse seisukohad soolise võrdsuse ja võrdsete võimaluste seaduse (SVVVS) eelnõule. Tunnustame riiki ja sotsiaalministeeriumi plaanitavate muudatuste eest võrdõiguslikkuse valdkonnas, mis looks selgelt parema regulatsiooni ja laiema õiguskaitse nii soo kui muude tunnuste alusel. Eesti ühiskonnas on viimastel aastatel tekkinud ka selge toetus võrdõigusteemade ja vähemuste paremale kaitsele. Näiteks nõustub 75% inimestest, et geid ja lesbid peaksid olema seadusega kaitstud diskrimineerimise eest lisaks töövaldkonnale ka hariduses, tervishoius ning kaupade ja teenuste kättesaadavuse valdkonnas¹.

Oleme nii keskusega kui koos teiste vabaühendustega juba üle kümne aasta juhtinud riigi ja avalikkuse tähelepanu tänases võrdse kohtlemise seaduses (VõrdKS) sisalduvale õiguste kaitse hierarhiale, mis ei vasta põhiseaduse paragrahvis 12 sätestatud üldise võrdsuspõhiõiguse põhimõttele, kuna selle kohaldamisala pole kõigile vähemusgruppidele ühetaoline². On positiivne, et käesolev eelnõu lahendab nimetatud ebaõigluse ning samuti on asjakohane, et eriseaduse tasandile lisatakse PSi §-st 12 tulenevalt uute tunnustena keel, päritolu, varaline seisund ja sotsiaalne seisund. Samuti on oluline soo tunnuse täpsem avamine kolme uue tunnuse lisamisega - sooline identiteet, sooline eneseväljendus ja sootunnused. Selline lähenemine on kooskõlas nii rahvusvahelise praktika kui tegeliku kasutusega. Samuti on oluline terviseseisundi kui tunnuse lisandumine seadusesse, sest lisaks puudele kogevad inimesed takistusi nii tööelus kui teenuste tarbimisel ka tulenevalt tervisega seotud probleemidest, mis ei ulatu puudeni.

Oleme oma põhjalikuma arvamuse saatnud Teile koostöös Eesti vabaühendusi koondava võrdse kohtlemise võrgustikuga, kuid toome siinkohal välja mõned asjaolud, millele soovime nii eelnõu menetluse käigus kui seaduse rakendamisel tulevikus tähelepanu pöörata:

- Eelnõu paragrahv 14 toob ära diskrimineerimist lubavad erandid. On oluline tagada, et erandite kasutamine oleks päriselt erandlik ja nende lubamine selgelt piiritletud. Eriti oluline on, et erandit ei kasutaks liiga kergekäeliselt kohustuslikku kooliharidust

¹ AS Turu-Uuringud. 2023. <https://humanrights.ee/materjalid/avaliku-arvamuse-uuring-lgbt-teemadel-2023/>

² Eesti Inimõiguste Keskus. Inimõigused Eestis. 2022. <https://humanrights.ee/materjalid/inimoigused-ee-2022/diskrimineerimise-keeld/>

pakkuvad haridusasutused õpilaste usutunnistuse ja veendumuse pinnalt tulenevate soovide korral, näiteks keeldudes pakkumast õpilastele vegantoitu.

- Seaduse kohaldamisala laiendamine ja võrdõigusvolinikule lisanduv õigus pöörduda isiku õiguste kaitseks tema nõusolekul ja nimel kohtusse, toob kaasa voliniku büroo töökoormuse kasvu. Oleme varasemalt korduvalt juhtinud riigi ja avalikkuse tähelepanu asjaolule, et soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku rahastamine on tema ülesannetega võrreldes selgelt ebapiisav³. SVVVS-i menetlemisel ja rakendamisel tuleb piisava rahastuse teemat läbivalt silmas pidada.
- Algoritmipõhise diskrimineerimise selge keeld eelnõus on oluline samm, et viia võrdõiguslikkust puudutav seaduseelnõu kooskõlla tegelike ühiskondlike väljakutsetega. Samas on oluline, et selline keeld ei jääks üksnes seaduse tasemele, vaid riik looks süsteeme, edendaks teadlikkust ja koolitaks nii riigiameteid kui teisi seotud osapooli automatiseeritud otsustusprotsessidega kaasnevatest ohtudest.

Soovime Teile jaksu eelnõu menetlemisel ning oleme valmis igakülgseks koostööks nii uue seaduse tutvustamise protsessis kui SVVVS-i rakendamisel tulevikus.

Lugupidamisega

Egert Rünne
juhataja

egert.rynne@humanrights.ee

³ Võrdse kohtlemise võrgustik. Ühisaruanne Eesti kolmanda üldise korralise ülevaatuse (UPR) jaoks. 2020.
<https://humanrights.ee/app/uploads/2020/12/UPR-EST-uus.pdf>